

УДК 344.6

М. Стухляк

(Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя)

УКРАЇНСЬКІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ ДЛЯ ЖІНОК В ГАЛИЧИНІ (др. пол. XIX – початок XX ст.)

Перші спроби видання періодики для жінок припадають на середину XIX ст. Жіночі тижневік «Лада» (1853) і двотижневік «Русалка» (1868-1870), як і більшість українських видань того часу, були недовготривалими і мали ряд недоліків, але їм вдалося привернути увагу громадськості до проблем повсякденного життя жінки та задоволення її духовних потреб.

Основи під фундамент розвитку періодики для жінок були закладені Н.Кобринською випуском альманаху «Перший вінок» (1887) та збірників «Жіночої долі» (1893, 1895, 1896). Ці видання окреслили коло жіночих проблем, підготували до їх сприйняття читачів, а головне, продемонстрували громадськості високий рівень перших збірок жіночої творчості, зібраних, відредагованих і виданих жінками.

Інтенсивний розвиток періодики для жінок припадає на 20–30–ті роки XX ст., коли українська інтелігенція усвідомила загрозу асиміляції і національна преса включилася в справу пробудження національної свідомості народних мас. В умовах пріоритетності польської культури в Галичині почав виходити журнал для інтелігенції «Нова хата» (1925-1929), який активно пропагував українське народне мистецтво, знайомив з діяльністю українських митців. О.Кисілевською у Коломиї було організовано видання часопису «Жіноча доля» (1925-1939), альманахів цього часопису (1926-1939, 1936), двотижневика для сільських господинь «Жіноча воля» (1932-1939), місячника для українських дівчат «Світ молоді» (1932-1939). Коломийські часописи були першими виданнями, розрахованими на широкий загаль жіноцтва.

Окрему групу становлять видання громадської жіночої організації «Союз українок». Першим з них став «Жіночий вісник», який друкувався на сторінках «Громадського вісника» та «Діла» в 1922 р.. Видання проіснувало недовго, а жіноче товариство потім ще понад десять років не мало власного органу преси і пропагувало свою діяльність на сторінках незалежних видань «Жіноча доля» і «Нова хата». У 30-і роки «Союз українок» видає двотижневік для інтелігенції «Жінка» (1935-1939) і часопис для широкого кола жіноцтва «Українка» (1938-1939). Посилення цензури, переслідування польською владою «Союзу українок» призвели до тимчасового закриття цих часописів, замість них виходили «Громадянка» та «Світ українки» (1938).

Союзом українських працюючих жінок «Жіноча громада» був заснований часопис «Жіночий голос» (1931-1939), який призначався для селянок і робітниць, що сповідували соціал-демократичну ідеологію.

В умовах окупаційного режиму періодика для жіноцтва розділила нелегку участь переслідуваної польським урядом української національної преси. Як і в інших періодичних виданнях, на її сторінках біліють плями вилучених матеріалів, окремі номери були конфісковані і знищені. Не зважаючи на труднощі, українські жіночі часописи продовжували виходити. Спільним для цих видань було те, що вони розвивалися ініціативою і творчими силами самих жінок. Жінки були видавцями, редакторами і авторами. Їх публікації торкалися тих ділянок народного життя, в яких жінки відігравали вагомий роль, закликали жінок переходити від споглядання до активної громадської діяльності, відстоювали збереження національної культури та української мови, підтверджуючи правомірність їх існування фактом власної наявності.